

BERG2016

SEDMÝ DEN

pondělí 1. října 2018

19.30

Kostel U Salvátora

Mark Andre	riss1 / Den 7 (česká premiéra)
Gérard Grisey	Jour, contre-jour (česká premiéra)
Marek Kepřt	šálnivá beztíž slechoPýře (světová premiéra)

Peter Vrábel – dirigent

Orchestr BERG

Jana Kubánková, Anna Romanovská Fliegerová – housle, Ilia Chernoklinov – viola, Helena Velická – violoncello, Jan Kořínek – kontrabas, Anna Stavělová, Zuzana Bandúrová – flétny, Marta Bílá – hoboje, Kiryl Tseliapniou, Renata Raková – klarinety, Ondřej Šindelář – fagot, Tomáš Bürger – horna, Saki Kushioka – trubka, Ondřej Kašpařík – trombon, Oleg Sokolov, Matěj Diviš – bicí nástroje, Karel Vrtiška – klavír a syntezátor, Marek Kepřt – klavír, Barbora Váchalová – harfa

Jiří Lukeš, Martin Klusák a Jan Rösner – elektronika, Eliška Bejčková – zvuk

Mark Andre (*1964) je francouzský skladatel žijící od 90. let 20. století v Německu. Studoval na Pařížské konzervatoři pod vedením Clauda Ballifa a Gérarda Griseyho, zásadně ho ovlivnilo setkání se skladatelem Helmutem Lachenmannem, u kterého později také studoval. Nějaký čas strávil rovněž v experimentálním studiu německého rozhlasu SWR, kde pracoval s André Richardem. Vzápětí získal řadu ocenění, od roku 1998 pravidelně učí na letních kurzech nové hudby v Darmstadtu. Od roku 2005, kdy získal prestižní roční stipendium DAAD, žije v Berlíně. Andre se ve své tvorbě zabývá duchovními tématy. Skladba ...22, 13... premiérována na Mnichovském bienále čerpá inspiraci z Apokalypsy sv. Jana, orchestrální triptych ...auf... dokončený v roce 2007 se vztahuje ke zmrtvýchvstání Krista. Klarinetový koncert über psaný pro Jörga Widmanna získal první cenu na festivalu v Donaueschingenu a pro Widmanna pak vznikly další dvě skladby. Andre je členem berlínské, bavorské a saské akademie umění, získal také řád Rytíře umění a literatury udělovaný francouzským ministrem kultury (2011). Vyučuje skladbu na Hudební akademii v Drážďanech. V únoru 2019 bude mít premiéru nová kompozice psaná pro Scharoun Ensemble, složený z členů Berlínské filharmonie.

Jedním z významných děl poslední doby je trilogie **riss**. Při přípravách opery Wunderzeichen strávil Andre v roce 2011 nějaký čas v Jeruzalémě, kde potkal teoložku Margaretu Gruber. Její pojednání Trhá se opona (Der Vorhang zerreißt) ho hluboce ovlivnilo a inspirovalo k vytvoření třídílného cyklu. Jeho jednotlivé části byly uvedeny nejprve samostatně ve Frankfurtu (Ensemble modern), Kolíně nad Rýnem (Ensemble Musikfabrik) a Paříži (Ensemble intercontemporain). Celou trilogii uvedl letos na jaře Ensemble Zeitsprung pod vedením Markuse Elsnera.

První díl – **riss 1** – je věnovaný dirigentu Matthiasu Pintscherovi a Ensemblu intercontemporain. K loňským 40. narozeninám si totiž tento soubor nadělil celovečerní projekt Genesis – požádal sedm skladatelů, aby zpracovali biblické téma vzniku světa, den

po dni, a na Marka Andreho vyšel zrovna sedmý den, den odpočinku. Skladbu proto doprovází citát ze Starého zákona, knihy Genesis (2, 2-3):

Sedmého dne dokončil Bůh své dílo, které konal; sedmého dne přestal konat veškeré své dílo. A Bůh požehnal a posvětil sedmý den, neboť v něm přestal konat veškeré své stvořitelské dílo.

Gérard Grisey (1946–1998) projevoval mimořádné hudební nadání od dětství, již v devatenácti letech tak začal studovat skladbu u Oliviera Messiaena na pařížské konzervatoři. Krátce ho učil také Henri Dutilleux, na slavných prázdninových kurzech v Darmstadtu byl žákem Iannis Xenakise, Karlheinz Stockhausena nebo Györgye Ligetiho. Studoval rovněž elektroakustickou hudbu a akustiku. Získal prestižní Římskou cenu, díky které strávil dva roky ve Vile Medici v Římě (1972–1974), mimo jiné společně s Tristanem Muraiem. Tam se oba seznámili s hudbou tehdy neznámého Giacinta Scelsiho (1905–1988) i s ním samotným, což mělo významný vliv na jejich hudebním směřování. V roce 1980 se Grisey stal stážistou experimentálního studia pro elektroakustickou hudbu IRCAM, stipendium DAAD mu umožnilo pobyt v Berlíně. Mezi lety 1982–1986 učil skladbu a teorii na University of California v Berkeley, po návratu do Evropy se stal profesorem skladby na pařížské konzervatoři – mezi jeho žáky patří mimo jiné italský skladatel Fausto Romitelli (Orchestr BERG uvedl v české premiéře jeho video operu *Index of Metals*) nebo dnes uváděný Mark Andre. V roce 1973 společně s Tristanem Muraiem a dalšími skladateli založil Ensemble l'itinéraire zaměřený na uvádění současné hudby, který v obměněném složení existuje dodnes. Právě s Tristanem Muraiem jsou také považováni za zakladatele spektrálního, a to i přesto, že Grisey se ke konci svého relativně krátkého života k tomuto stylu už nehlásil. Je ale pravda, že ho po většinu jeho tvůrčí kariéry fascinoval rozdíl mezi harmonickými alikvoty a hlukem. Také ho mimořádně zajímala elasticita času v hudbě a jeho relativita pro posluchače.

Hudba je tvořena zvuky, ne notami. (Gérard Grisey)

Skladba **Jour, Contre-jour** se zrodila z mého okouzlení starým Egyptem, je skrytou odezvou na nezapomenutelnou četbu *Knihy mrtvých**. Zaujala mne podobnost existující mezi fenomény vrženého stínu a zvuky nazývanými rozdílové tóny**. Vytvořil jsem skladbu, v níž je vše důsledkem pohybu imaginárního slunce – inharmonické spektrum v neustálé přeměně směrem k harmonickému spektru.

Nekonečné očekávání rána.

První světelné chvění.

Ostré světlo – ostrý zvuk vytvářející velmi hluboké „stíny“.

Zenit – zvuk „beze stínu“ (harmonického spektra).

Ubývající světlo – spektrální inverze.

Soumrak.

Nekonečné očekávání noci.

Bez opravdového začátku a konce, je tu podobnost s vodními hodinami*** – způsobují specifické prožívání času. Každé trvání a každý zvuk, ať už vytvořený hudebními nástroji nebo elektronikou, se vepíše do jedinečného, dokonalého a plynule trvajícího procesu. To vše napájí naši mysl. Stejně tak se člun boha Ra plaví ze dne do noci.

(Gérard Grisey)

*) *EGYPTSKÁ KNIHA MRTVÝCH* je významné dílo egyptské duchovní literatury. Starověcí Egypťané ji označovali mimo jiné názvem Kapitoly o vycházení z hmotného světa do Bezbřehé záře. Soubor textů je přípravou na posmrtný život a pojednává mimo jiné o cestě slunečního boha Ra dnem (životem) a o jeho návratu skrze stíny noci (smrtí).

**) ROZDÍLOVÝ TÓN: Pokud současně znějí dva navzájem perfektně vyladěné tóny, je slyšet ještě jakési „bzučení“. Jde o rozdílový tón. Ten je vždy základním tónem imaginárního akordu, o jednu nebo dvě oktávy níže. Toho někdy využívají i stavitelé varhan, když velmi hluboké tóny, pro které by museli vytvořit mimořádně dlouhou píšťalu, vytvářejí jako rozdílový tón dvou kratších píšťal.

**) VODNÍ HODINY (klepsydra) fungují na stejném principu jako přesýpací hodiny, jen místo písku protéká dírkou voda; tyto hodiny tedy neměří denní čas, ale odměřují časový interval.

JAK PŘELOŽIT NÁZEV SKLADBY?

Jour = den i denní světlo. Contre-jour = protisvětlo; jde například také o název fotografické techniky, kdy fotoaparát míří přímo do zdroje světla a vše se tak jeví jako silueta.

Dílo Jour, contre-jour vzniklo na objednávku francouzského veřejnoprávního rozhlasu Radio France v roce 1978. Premiéru mělo v koncertním sále této instituce 9. března 1979. Pod vedením dirigenta Michela Decousta hrál Ensemble l'itinéraire. Teprve po 35 letech od vzniku skladby se přistoupilo k restaurování původního zvukového pásu, který je integrální součástí díla. Poprvé jej pak uvedl 31. července 2014 na Salcburském festivalu ansámbl Klangforum Wien s dirigentem Sylvainem Cambrelingem.

Marek Kepřt (*1974) je klavírista, skladatel, hudební pedagog, ředitel a dramaturg mezinárodního festivalu soudobé hudby MusicOlomouc a umělecký vedoucí olomouckého ansámblu Lichtzwang. Studoval na Universität für Musik und darstellende Kunst ve Vídni skladbu (I. Eröd, D. Kaufmann) a klavír (A. Jenner, C. Graf-Adnet). Absolvoval také řadu mistrovských kurzů (James Tocco, Csaba Király a Alexis Weissenberg). V letech 2002–2014 vyučoval hudební teorii a klavír na Církevní konzervatoři v Opavě. Od roku 2002 působí jako odborný asistent Katedry muzikologie Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Přednášel na univerzitách a hudebních akademiích (Praha, Bratislava, Drážďany, Lipsko, Halle, Krakov) a vystoupil na několika mezinárodních konferencích. Ve svém repertoáru má skladby období romantismu, přelomu 19. a 20. století, druhé poloviny 20. století i kompozice současných autorů – se zvláštním akcentem na díla Skrjabin, Takemitsu, ruské avantgardy 1. poloviny 20. století (Lourie, Vyšněgradskij, Roslavce, Obuchov), na francouzskou tvorbu (Messiaen, Murail, Pesson) a vlastní kompozice. Pravidelně koncertuje v České republice, Rakousku, Švýcarsku, Nizozemsku a Jižní Koreji, sólově spolupracuje s Moravskou filharmonií Olomouc a nahrává pro Český rozhlas. Za své kompozice obdržel několik ocenění v soutěži Generace Ostrava a stipendium nadace Albana Berga ve Vídni. Jeho skladby byly uvedeny v České republice, v některých evropských zemích, Jižní Koreji a USA. V roce 2017 byl rezidentem Institutu Ostravské dny a v letošním roce se zúčastnil rezidenčního pobytu v Číně.

www.marekkeprt.com

tóny, co mění svá skupenství. tuhnou i roztávají. šupinatí i zchmyřují. jsi tónem. měníš své skupenství. tuhneš i roztáváš. šupinatíš i hořlavě múzníš. jsi mlhovou a v závoji svých ozvěn se měníš v pyl i znovu rozedníváš. šeptoklamy a vodnatá květenství. prodýchaná a nadnášivá? či? odkud? úVnitř, předMžej? zda v šálivém bezčasi zmizíme v úžině flažoletů? odtělíme se a lehce odplujeme na glissandu?

SouSnivé místo: twin peaks, červený pokoj. meziprostor nejbliž uplynulého.

Osoby a obsazení: morton, woland und riley ist auch dabei, přímžítka z weberna a několik nezvaných špitoKřídlych...

(Marek Kepřt)

Jde o první skladbu Marka Kepřta, která vznikla na přímou objednávku Orchestru BERG.

Peter Vrábel je slovenský dirigent, který žije a pracuje v Praze. V roce 1995 založil Orchestr BERG a určil jeho hudební směřování – díky němu je dnes tento orchestr oceňován jako jedinečný interpret hudby 20. století a hudby soudobé. Spolupracuje se soudobou českou skladatelskou špičkou a vytváří inspirativní tvůrčí prostor pro vynikající umělce mladé generace. Je držitelem Ceny Gideona Kleina. Za svoji práci s Orchestrem BERG získal v roce 2010 od České hudební rady / UNESCO ocenění za zásluhy o kvalitu a šíření české hudby.

Orchestr BERG je špičkové těleso, které již řadu let přináší svěží vítr na českou hudební scénu – uvádí inovativní a zároveň divácky atraktivní projekty kombinující současnou hudbu s tancem, filmem, divadlem, projekcemi apod. Vystupuje často mimo tradiční koncertní sály. Orchestr BERG je jediným českým orchestrem, který pravidelně objednává a ve světových premiérách na svých akcích uvádí novinky českých skladatelů především mladé generace. Má tak na svém kontě již více než stovku světových premiér. V českých premiérách také představuje tvorbu těch nejvýznamnějších zahraničních skladatelů, mimo jiné i hudební divadlo Schwarz auf Weiss Heinera Goebbelse, hudebně filmový kus Up-close Michela van der Aa, unikátní celovečerní kompozici In vain Georga Friedricha Haase nebo legendární dílo Györgye Ligetiho Poème symphonique pro 100 metronomů. Orchestr BERG uvedl celou řadu vlastních originálních projektů, například ve spolupráci s tanečnicí 420PEOPLE, režisérkou Petrou Tejnorovou, choreografkou Mirkou Eliášovou nebo režiséřským duem SKUTR. Spolupracuje také s nejvýznamnějšími českými kulturními organizacemi, mezi nimiž jsou například Národní divadlo, Židovské muzeum v Praze, Centrum současného umění DOX, festivaly Struny podzimu, Pražské jaro, Hudební fórum Hradec Králové ad. Věnuje se i edukativním projektům.

www.berg.cz

SRDEČNĚ ZVEME NA DALŠÍ AKCI LETOŠNÍ SEZÓNY!

OLD/NEW

pondělí 5. listopadu v 19h (!) | DOX+ (Poupětova 3, P7)
... nový sál Centra pro současné umění DOX

Jiří Lukeš – nová skladba (světová premiéra)
Ondřej Adámek – Ça tourne ça bloque
Heiner Goebbels – Sampler suite

Jiří Lukeš – live electronics, Vladimír Burian – interaktivní projekce a lightdesign
Orchestr BERG & dirigent Peter Vrábel

Tento večer se koná ve spolupráci s [DOX – centrem pro současné umění](#).

ORCHESTR BERG NA FESTIVALU MUSICOLOMOUC

úterý 23. října ve 20.30

Olomouc - Atrium Uměleckého centra Univerzity Palackého

Orchestr BERG představí v rámci závěrečného koncertu mezinárodního hudebního festivalu MusicOlomouc tvorbu českých skladatelů mladé generace – Petra Wajsara, Matouše Hejla, Tomáše Reindla a Františka Chaloupky. Skladby Joga se zúčastní i jogíni z univerzitního sportovního centra, jako Guru vystoupí vynikající Petr Kubes.

přípitek členům KLUBERG po představení M IS FOR...
Eva Kesslová [Orchestr BERG], choreograf Jiří Kylián a patronka KLUBERGu Soňa Červená

FANDÍTE NÁM? STAŇTE SE ČLENY KLUBERGu!

**Chcete podpořit jedinečné projekty z oblasti nového umění?
Zajímá Vás, co se v BERGu chystá, a chcete u toho být jako první?
PŘIDEJTE SE!**

Patronkou KLUBERGu je paní Soňa Červená, herečka a zpěvačka.
Měsíční členský příspěvek: 123 Kč [jednotlivec] / 234 Kč [ve dvou]

ČLENOVÉ KLUBERGU VZKAZUJÍ

„Jste úžasní, jak se neustále zdokonalujete a vymýšlíte nové a nové nápady!!! Gratuluji, obdivuji a držím palce:-)!!!!“ Martina B.

„Držím palce do další činnosti, obdivuji koncepci a koncerty se mi moc líbí.“ Jana M.

DĚKUJEME VŠEM ZA PODPORU!

Více informací: www.kluberg.cz.

Obrátit se můžete také na Evu Kesslovou – T: 604 205 937, E: kluberg@berg.cz

DĚKUJEME TĚM, KTERÍ NÁM POMÁHAJÍ!

DÁRCI: RNDr. Ondřej Jäger, RNDr. Jiří Kessl, Ing. Tibor Lopusan, Vlasta Plocková, Eva a Norman Ridenourovi, Petr Somol, manželé Špírkovi

KLUBERG [klub dárců Orchestru BERG]

Petr Adler, Martina & Radvan Bahbouhovi, Soňa Červená, Nevelina Dodovová, Václav Eis, Lucie Chrápavá, Světlana & Ondřej Jägerovi, Rudolf Kryl, Jiří Kubíček [ve dvou], Rudolf Leška [ve dvou], Jiří Malíř, Jana Maříková, Jáchym Novotný, Vlasta Plocková, Petr Somol, Ivan Studený, Kateřina Svatoňová, Ing. Tomáš Svatoň, Eva & Ivan Špírkovi, Danilo Tuzar, Vladislava & Martin Valchářovi, Zuzana Zuberová a jeden anonymní člen

ANDĚLÉ [dobrovolníci]

Věra Babišová, Radvan Bahbouh, Eva a Tonda Blomannovi, Jan Brázda, AK Anna Císařová & Peter Babiš, Martina Čápková, manželé Činčerovi, Valerij Durdil, Dominik Dvořák, Josef Dvořák, Pavel Dvořák, Rut Fialová, Jiří Hajdyla, Ondřej Holas, Pavel Hons, Aleš Janíček, Tomáš Jindříšek, Martina Kaňková, Jitka Kloučková, Adam Kneblík, Šimon Kočí, Ivana Kolářová, Johana Kratochvílová, Drahoslava Krnáčová, Petr Kubík, Maja Madárová, Daniel Mikolášek, Alena Miltová, Pavel Moc, Ester Nemjová, Martin Pavala, Michal Pečeň, Kateřina Plevová, Eva Ridenourová, Michael Romanovský, Majka Semotánová, Michaela a Howard Sidenberg, Petr Somol, Jonáš Starý, Barbora Šlosárková, Lukáš Trnka, Pavel Trnka, Jan Trojan, Pavel Trojan Jr., Michaela Volfová, David Zábranský a Jan Zázvůrek...

PODPOŘILI

Ministerstvo kultury ČR, Praha 1, Nadační fond Avast, Partnerství OSA
Hlavní město Praha přispělo na aktivity Orchestru BERG v roce 2018 částkou 400 000 Kč.

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Český rozhlas, HISvoice, Harmonie

Děkujeme kreativní agentuře Brainz.cz za vizuální styl.

texty: Eva Kesslová

korektura: PhDr. Alena Miltová

fotografie: Karel Šuster (Vrábel), Pavel Hejný (BERG)